

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту

Кафедра фінансових технологій і підприємництва

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

ФІНАНСИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Рівень вищої освіти	Перший рівень
Спеціальність: освітня програма	072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок: Фінанси

Затверджено рішенням Ради з якості ННІ БіЕМ

Голова Ради з якості ННІ БіЕМ

Хомутенко Людмила Іванівна

ДАНІ ПРО ПОГОДЖЕННЯ

Розробник

Дейнека Ольга Валеріївна

Розглянуто і схвалено на засіданні робочої проєктної групи (РПГ) освітньої програми Фінанси	Керівник РПГ (гарант програми) Гриценко Лариса Леонідівна
Розглянуто і схвалено на засіданні Кафедра фінансових технологій і підприємництва	Завідувач кафедри Гриценко Лариса Леонідівна

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Повна назва навчальної дисципліни	Фінанси територіальних громад
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту. Кафедра фінансових технологій і підприємництва
Розробник(и)	Дейнека Ольга Валеріївна
Рівень вищої освіти	Перший рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень, QF-LLL – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл
Тривалість вивчення навчальної дисципліни	один семестр
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг становить 5 кред. ЄКТС, 150 год. Для денної форми навчання 66 год. становить контактна робота з викладачем (24 год. лекцій, 42 год. практичних занять), 84 год. становить самостійна робота.
Мова викладання	Українська

2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Статус дисципліни	Обов'язкова навчальна дисципліна для освітньої програми "Фінанси"
Передумови для вивчення дисципліни	Економікс, Фінанси, Публічні фінанси
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета навчальної дисципліни

Мета дисципліни полягає у формуванні у здобувачів вищої освіти знань щодо організації фінансових відносин на рівні територіальних громад, механізмів формування та використання фінансових ресурсів місцевого самоврядування, методів та інструментів забезпечення фінансової спроможності територіальних громад

4. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1 Організаційні основи фінансів територіальних громад України

Поняття, сутність та функції фінансів територіальних громад. Розкриття економічної природи фінансів місцевого самоврядування, їх роль у забезпеченні функціонування територіальних громад. Принципи організації фінансів територіальних громад. Склад фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування. Роль місцевих фінансів у процесі досягнення Цілей сталого розвитку на рівні громади.

Тема 2 Місцеві бюджети

Розвиток місцевих бюджетів в Україні. Історичні етапи становлення системи місцевих бюджетів, трансформація їх ролі в умовах незалежності України та реформи децентралізації. Місцеві бюджети в бюджетній системі України: поняття, види, призначення. Характеристика бюджетів об'єднаних територіальних громад, міст обласного значення, районних та обласних бюджетів; їх місце у фінансовій системі держави. Функції місцевих бюджетів у забезпеченні фінансової автономії громад. Склад і структура місцевих бюджетів. Загальний та спеціальний фонди, їх призначення; особливості формування та використання коштів кожного фонду відповідно до бюджетного законодавства. Бюджет розвитку як інструмент реалізації інвестиційної політики громади.

Тема 3 Формування дохідної бази місцевих бюджетів

Економічна сутність та принципи формування дохідної бази місцевих бюджетів. Розкриття поняття доходу бюджету, принципи їх формування. Класифікація доходів місцевих бюджетів та їх роль у формуванні фінансових ресурсів громад. Особливості формування доходів місцевих бюджетів у період воєнного стану. Зміни у структурі доходів, втрата податкових надходжень на окупованих територіях, механізми адаптації бюджетної політики умов військового стану. Фінансова спроможність як індикатор достатності дохідної бази територіальних громад. Поняття фінансової спроможності територіальних громад, методичні підходи до її оцінки.

Тема 4 Місцеві податки і збори

Економічна сутність та роль місцевих податків і зборів у доходах територіальних громад. Характеристика податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. Аналіз плати за землю у формах орендної плати та земельного податку. Характеристика транспортного податку, визначення його специфіки як майнового платежу, платники та об'єкти оподаткування. Єдиний податок як ключовий інструмент формування доходів громад, аналіз його специфіки, груп платників та впливу на розвиток підприємництва. Місцеві збори: туристичний збір, збір за місця для паркування.

Тема 5 Система видатків місцевих бюджетів

Економічна сутність та роль видатків місцевих бюджетів. Принципи організації видатків місцевих бюджетів та їх класифікація. Особливості здійснення видатків місцевих бюджетів у період воєнного стану. Аналіз змін у пріоритетах фінансування, механізми секвестру та перерозподіл ресурсів на оборонні й гуманітарні потреби. Кошторисне планування як основний інструмент управління видатками бюджетних установ. Характеристика порядку виконання місцевих бюджетів за видатками.

Тема 6 Фінансове вирівнювання та міжбюджетні відносини

Сутність, мета та ключові принципів фінансового вирівнювання в системі місцевих бюджетів. Аналіз особливостей організації міжбюджетних відносин у бюджетній системі України, їх структура та вертикальні/горизонтальні зв'язки. Зміст, цілі та основні методи бюджетного регулювання як інструменту збалансування. Характеристика видів міжбюджетних трансфертів (дотації, субвенції), порядок їх розрахунку та надання з державного бюджету місцевим. Механізм формульного розрахунку дотації вирівнювання. Аналіз цільового використання субвенцій на виконання конкретних державних програм.

Тема 7 Місцевий борг територіальних громад

Сутність поняття «комунальний кредит» та аналіз економічних причин його виникнення у системі місцевих фінансів. Характеристика основних джерел місцевих запозичень, зокрема розгляд механізмів залучення коштів через облігації місцевих позик, отримання кредитів у банківських установах. Аналіз законодавчих обмежень та ключових лімітів, встановлених Бюджетним кодексом щодо обсягів та умов місцевих запозичень. Процедури здійснення місцевих запозичень, етапів її погодження та аналіз вимог до цільового використання залучених фінансових ресурсів.

Тема 8 Бюджетний процес на рівні територіальної громади

Ключові етапи бюджетного процесу на місцевому рівні. Процедура складання проекту місцевого бюджету, його основних стадій та документів. Порядок розгляду та прийняття рішення про місцевий бюджет відповідною місцевою радою. Механізм виконання місцевого бюджету за доходами та видатками, включаючи касове виконання. Процедури підготовки, подання та розгляду звіту про виконання бюджету. Учасники бюджетного процесу (фінансових органів, виконавчих комітетів, місцевих рад, органів ДКСУ) та їх повноваження на кожній стадії.

Тема 9 Комунальна власність і комунальні підприємства у формуванні доходів місцевих бюджетів

Сутність комунальної власності територіальної громади, аналіз її складу, структури та повноважень органів місцевого самоврядування щодо ефективного управління. Характеристика доходів від використання комунального майна, зокрема орендних платежів, механізмів концесії та емпітевзису. Організаційно-правові форми та особливостей функціонування комунальних підприємств. Оцінка фінансових результатів їхньої діяльності та визначення їх впливу на дохідну частину бюджету громади.

Тема 10 Фінансове планування та прогнозування в територіальних громадах

Стратегія розвитку територіальної громади як ключовий документ довгострокових перспектив розвитку та її роль як основи для фінансового планування. Середньострокове бюджетне планування: аналіз його цілей, ключових переваг (стабільність, передбачуваність) та методики складання бюджетного прогнозу. Характеристика програмно-цільового методу у бюджетуванні, розкриття сутності бюджетних програм, їх структури та аналіз паспортів програм як інструменту управління й контролю. Основні методи та підходи до прогнозування доходів та видатків місцевих бюджетів. Інвестиційні програми та плани капітальних вкладень територіальних громад як інструменти реалізації стратегічних пріоритетів розвитку.

Тема 11 Прозорість, підзвітність та громадський контроль за місцевими фінансами

Принципи прозорості та відкритості у сфері місцевих фінансів: сутність, зміст та їх нормативно-правове закріплення. Ключовий інструмент громадського контролю: аналіз функціоналу Єдиного веб-порталу використання публічних коштів як відкритої бази даних про всі бюджетні транзакції. Основні форми громадського контролю: аналіз повноважень громадських рад, ролі тимчасових бюджетних комісій та процедури проведення громадської експертизи проектів бюджету. Види відповідальності посадових осіб за порушення бюджетного законодавства. Поняття фінансової дисципліни та заходи щодо її дотримання.

Тема 12 Основи організації фінансів місцевих органів влади у зарубіжних країнах

Моделі місцевого самоврядування: аналіз англосаксонської, континентальної, змішаної моделей та їх ключових особливостей. Основні принципи організації місцевого самоврядування відповідно до положень Європейської Хартії місцевого самоврядування: сутність та зміст. Зарубіжний досвід місцевого оподаткування: розгляд специфічних податків та їх ролі у наповненні бюджетів. Досвід децентралізації в зарубіжних країнах: оцінка успішних реформ та можливостей їх адаптації в Україні.

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

РН1	Розуміти форми, методи, способи організації фінансових відносин на рівні територіальних громад
РН2	Аналізувати бюджетну звітність територіальних громад, а також фінансову звітність комунальних підприємств
РН3	Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері місцевих фінансів.
РН4	Оцінювати стан та ефективність функціонування фінансів територіальних громад
РН5	Володіти методами інтеграції цілей сталого розвитку в систему фінансових ресурсів територіальної громади

6. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних результатів

Програмні результати навчання, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна.
Для спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок:

ПР4	Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи, страхування та фондового ринку
ПР9	Формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію
ПР11	Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку
ПР14	Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів
ПР25	Розуміти основи сталого розвитку та вміти застосовувати їх у своїй професійній діяльності та суспільному житті.

7. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних компетентностей

Програмні компетентності, формування яких забезпечує навчальна дисципліна:
Для спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок:

ПК1	ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
-----	---

ПК2	ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ПК3	ЗК10. Здатність працювати у команді.
ПК4	ЗК17. Здатність реалізовувати стратегії сталого розвитку в професійній та суспільній діяльності.
ПК5	СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.
ПК6	СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.
ПК7	СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система, страхування та фондовий ринок).
ПК8	СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.
ПК9	СК08. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.
ПК10	СК09. Здатність здійснювати ефективні комунікації.

8. Види навчальних занять

Тема 1. Організаційні основи фінансів територіальних громад України	
Лк1 "Організаційні основи фінансів територіальних громад України" (денна)	Формування інституту місцевого самоврядування і місцеві фінанси. Аналіз історичних передумов та етапів становлення фінансової основи автономії територіальних громад в Україні. Склад фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування. Характеристика складу та класифікація фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування. Альтернативні джерела формування фінансових ресурсів територіальної громади. Роль фінансів територіальних громад у досягненні Цілей сталого розвитку. Визначення значення місцевих фінансів як фінансового інструменту для реалізації соціальних та інфраструктурних проєктів, спрямованих на забезпечення сталого розвитку громади. Поняття, сутність та функції фінансів територіальних громад та принципи їх організації. Економічна природа фінансів місцевого самоврядування, їх основні функції (розподільна, контрольна, стимулююча) та принципи організації.
Пр1 "Організаційні основи фінансів територіальних громад України" (денна)	Аналіз еволюції місцевих фінансів в Україні. Оцінка впливу воєнного стану на фінансову модель. Оцінка досягнень та викликів реформи децентралізації. Аналіз структури виконавчих органів та місцевого фінансового органу територіальної громади, що обрана для дослідження. Порівняльний аналіз фінансових органів громад різного масштабу.

Пр2 "Організаційні основи фінансів територіальних громад України" (денна) Командна розробка проєктних пропозицій для досягнення пріоритетних Цілей сталого розвитку в громаді. Детальне обґрунтування фінансової моделі проєктів: аналіз джерел фінансування, розробка бюджету та оцінка життєздатності. Пітчінг розроблених пропозицій.
Тема 2. Місцеві бюджети
Лк2 "Місцеві бюджети" (денна) Еволюція системи місцевих фінансів, ключові етапи бюджетної реформи, вплив фіскальної децентралізації та функціонування бюджетів в умовах воєнного стану. Поняття місцевого бюджету як економічної категорії, його основні функції (розподільна, контрольна, стимулююча) та принципи організації. Структура місцевого бюджету (загальний і спеціальний фонди). Склад доходів та видатків загального фонду. Спеціальний фонд, специфіка його формування та використання. Порядок формування бюджету розвитку. Особливості формування і використання резервного фонду.
Пр3 "Місцеві бюджети" (денна) Сутність місцевого бюджету як економічної категорії та інструменту фінансової автономії громад. Аналіз принципу самостійності та ключових етапів еволюції місцевих бюджетів в Україні. Розгляд бюджету участі (громадського бюджету) як інструменту залучення громадян до прийняття фінансових рішень.
Пр4 "Місцеві бюджети" (денна) Структурний аналіз дохідної та видаткової частин бюджету територіальної громади, що обрана для дослідження. Ідентифікація та аналіз проєктів, реалізованих за рахунок альтернативних джерел фінансування. Практична оцінка інвестиційного потенціалу бюджету територіальної громади.
Тема 3. Формування дохідної бази місцевих бюджетів
Лк3 "Формування дохідної бази місцевих бюджетів" (денна) Економічна сутність та принципи формування дохідної бази місцевих бюджетів. Розкриття поняття «доходи бюджету» на місцевому рівні, аналіз принципів їх формування (автономності, достатності, стабільності). Класифікація доходів місцевих бюджетів відповідно до Бюджетного кодексу України, розгляд їх структури (податкові, неподаткові надходження, трансферти) та роль у формуванні фінансових ресурсів громад. Особливості формування доходів місцевих бюджетів у період воєнного стану. Аналіз змін у структурі надходжень, втрата доходів на тимчасово окупованих територіях, механізми компенсації та адаптація бюджетної політики. Фінансова спроможність як індикатор достатності дохідної бази територіальних громад. Поняття фінансової спроможності, методичні підходи до її оцінки та ключові індикатори.
Пр5 "Формування дохідної бази місцевих бюджетів" (денна) Класифікації доходів місцевих бюджетів, принципів формування дохідної бази місцевих бюджетів. Аналіз складу і структури дохідної бази територіальної громади, обраної для дослідження: податкові, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом та офіційні трансферти.

Пр6 "Формування дохідної бази місцевих бюджетів" (денна) Поняття фінансової спроможності територіальних громад та методичні підходи до проведення розрахунку та аналізу. Проведення порівняльного аналізу фінансової спроможності територіальних громад за ключовими індикаторами, виявлення спільних проблем та визначення найкращих практик.
Тема 4. Місцеві податки і збори
Лк4 "Місцеві податки і збори" (денна) Економічна сутність та роль місцевих податків і зборів у формуванні фінансової основи та автономії територіальних громад. Характеристика податку на майно. Особливості справляння податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки: об'єкти, база оподаткування та повноваження ОМС щодо ставок. Плата за землю як складова податку на майно: земельний податок та орендна плата. Характеристика єдиного податку як особливого механізму оподаткування в рамках спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності. Групи платників єдиного податку, обмеження за обсягом доходу та видами діяльності. Ставки єдиного податку. Повноваження органів місцевого самоврядування щодо встановлення ставок єдиного податку для 1 та 2 груп. Характеристика місцевих зборів: туристичний збору, збір за місця для паркування.
Пр7 "Місцеві податки і збори" (денна) Роль місцевих податків і зборів у формуванні фінансової спроможності територіальних громад. Методика розрахунку податку на майно (податок на нерухоме майно, плата за землю) шляхом розв'язання практичних задач. Аналіз повноважень ОМС щодо встановлення ставок єдиного податку та відпрацювання методики його розрахунку для 1-2 груп. Оцінка фіскального потенціалу місцевих зборів (туристичного збору, збору за паркування).
Тема 5. Система видатків місцевих бюджетів
Лк5 "Система видатків місцевих бюджетів" (денна) Роль та економічна природа видатків місцевих бюджетів, основи їх планування (принципи, методи). Специфіка фінансування видатків місцевих бюджетів та зміни пріоритетів у період воєнного стану. Кошторис як базовий інструмент планування видатків бюджетних установ, його структура та порядок складання. Етапи виконання місцевих бюджетів за видатками.
Пр8 "Система видатків місцевих бюджетів" (денна) Роль та економічна природа видатків місцевих бюджетів, основи їх планування . Практичний аналіз складу та структури видатків бюджету територіальній громаді, що обрана для дослідження за функціональною класифікацією. Етапи та механізми виконання бюджету за видатками. Специфіка фінансування видатків та зміни пріоритетів у період воєнного стану.
Пр9 "Система видатків місцевих бюджетів" (денна) Кошторис як базовий інструмент планування видатків бюджетних установ. Детальний розгляд структури кошторису та порядку його складання. Аналіз розрахунків та обґрунтувань до кошторису.

Тема 6. Фінансове вирівнювання та міжбюджетні відносини
Лк6 "Фінансове вирівнювання та міжбюджетні відносини" (денна) Необхідність та завдання фінансового вирівнювання у системі місцевих бюджетів, його ключові засади та принципи. Сучасна модель організації міжбюджетних відносин в Україні, специфіка вертикальних та горизонтальних зв'язків. Бюджетне регулювання як інструмент збалансування, його цілі та методи. Класифікація міжбюджетних трансфертів (дотації, субвенції) та формульний механізм їх розрахунку.
Пр10 "Фінансове вирівнювання та міжбюджетні відносини" (денна) Необхідність, завдання та ключові засади фінансового вирівнювання. Аналіз сучасної моделі організації міжбюджетних відносин в Україні. Характеристика специфіки вертикальних та горизонтальних зв'язків у бюджетній системі. Бюджетне регулювання як інструмент збалансування: його цілі та методи.
Пр11 "Фінансове вирівнювання та міжбюджетні відносини" (денна) Класифікація та детальний аналіз міжбюджетних трансфертів (дотації, субвенції). Механізм горизонтального вирівнювання: індекс податкоспроможності, базова та реверсна дотації. Формульний механізм розрахунку освітньої субвенції. Розв'язання практичних завдань з розрахунку обсягів трансфертів.
Тема 7. Місцевий борг територіальних громад
Лк7 "Місцевий борг територіальних громад" (денна) Концепція та економічна природа комунального кредиту, передумови його виникнення в системі місцевих фінансів. Класифікація джерел місцевих запозичень: аналіз облігацій місцевих позик, роль банківських кредитів. Законодавчі (бюджетні) обмеження та боргові ліміти щодо здійснення місцевих запозичень. Порядок здійснення місцевих запозичень, етапи погодження та умови їх цільового використання.
Пр12 "Місцевий борг територіальних громад" (денна) Розгляд сутності поняття «комунальний кредит» та детальний аналіз економічних передумов його виникнення в системі місцевих фінансів. Характеристика та класифікація джерел місцевих запозичень. Проведення порівняльного аналізу ключових боргових інструментів за критеріями вартості, термінів, гнучкості та складності залучення.
Пр13 "Місцевий борг територіальних громад" (денна) Аналіз законодавчих обмежень та боргових лімітів, встановлених для територіальних громад. Розгляд процедури здійснення місцевих запозичень: від прийняття рішення радою до погодження Міністерством фінансів. Аналіз вимог до цільового використання коштів (бюджет розвитку, капітальні видатки). Вирішення ситуаційного завдання щодо обґрунтування доцільності та вибору інструменту залучення комунального кредиту для реалізації інфраструктурного проекту.
Тема 8. Бюджетний процес на рівні територіальної громади

Лк8 "Бюджетний процес на рівні територіальної громади" (денна) Характеристика стадій бюджетного процесу на місцевому рівні. Організація роботи зі складання проєкту місцевого бюджету, бюджетні запити. Процедура розгляду та затвердження рішення про місцевий бюджет. Механізм виконання місцевого бюджету за доходами та видатками. Порядок підготовки та затвердження звіту про виконання. Учасників бюджетного процесу, їх функції та повноваження.
Пр14 "Бюджетний процес на рівні територіальної громади" (денна) Характеристика стадій бюджетного процесу на місцевому рівні та аналіз функцій і повноважень його учасників. Розгляд порядку складання, розгляду та затвердження рішення про місцевий бюджет. Аналіз механізмів виконання місцевого бюджету та порядку звітування. Практичне завдання: проаналізувати структуру видатків обраного головного розпорядника коштів на основі опублікованого рішення про місцевий бюджет.
Тема 9. Комунальна власність і комунальні підприємства у формуванні доходів місцевих бюджетів
Лк9 "Комунальна власність і комунальні підприємства у формуванні доходів місцевих бюджетів" (денна) Сутність комунальної власності громади, її об'єктний склад та повноваження ОМС щодо ефективного управління. Форми отримання доходів від використання комунального майна. Процедура приватизації (відчуження) комунального майна як джерело наповнення бюджету розвитку. Правовий статус та види комунальних підприємств, специфіка їх функціонування. Аналіз фінансових результатів діяльності комунальних підприємств та їх роль у формуванні доходів місцевих бюджетів.
Пр15 "Комунальна власність і комунальні підприємства у формуванні доходів місцевих бюджетів" (денна) Сутність комунальної власності громади, її об'єктний склад та повноваження ОМС щодо ефективного управління. Аналіз форм отримання доходів від використання майна на основі звітів обраної для дослідження територіальної громади.
Пр16 "Комунальна власність і комунальні підприємства у формуванні доходів місцевих бюджетів" (денна) Правовий статус та види комунальних підприємств (КП), специфіка їх функціонування. Аналіз фінансових результатів діяльності КП. Оцінка ролі комунальних підприємств у формуванні доходів та видатків місцевих бюджетів (дивіденди, внески до статутного капіталу, покриття збитків). Аналіз фінансового стану комунального підприємства обраної для дослідження територіальної громади.
Тема 10. Фінансове планування та прогнозування в територіальних громадах

Лк10 "Фінансове планування та прогнозування в територіальних громадах" (денна)

Стратегія розвитку громади як базовий документ для фінансового планування. Взаємозв'язок стратегічних цілей та бюджетних ресурсів. Бюджетний прогноз на середньостроковий період: його призначення, переваги та методологія складання. Застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі. Методичні підходи до розрахунку прогнозних показників доходів та видатків. Планування капітальних вкладень: інвестиційні програми та проекти.

Пр17 "Фінансове планування та прогнозування в територіальних громадах" (денна)

Обговорення Стратегії розвитку територіальної громади як ключової основи для довгострокового фінансового планування. Аналіз взаємозв'язку стратегічних цілей, що визначені у Стратегії та реальних бюджетних ресурсів територіальної громади. Характеристика Бюджетного прогнозу на середньостроковий період: його роль, структура та методологія складання. Розгляд переваг та особливостей застосування програмно-цільового методу у плануванні видатків. Аналіз підходів до планування капітальних вкладень.

Пр18 "Фінансове планування та прогнозування в територіальних громадах" (денна)

SWOT-аналіз фінансового стану обраної територіальної громади. Ідентифікація сильних та слабких сторін фінансової системи територіальної громади. Оцінка зовнішніх можливостей та загроз. Розробка рекомендацій на основі SWOT-аналізу для покращення фінансового планування та посилення інвестиційного потенціалу територіальної громади.

Тема 11. Прозорість, підзвітність та громадський контроль за місцевими фінансами

Лк11 "Прозорість, підзвітність та громадський контроль за місцевими фінансами" (денна)

Засади прозорості та відкритості у сфері управління місцевими фінансами, їх нормативне забезпечення. Інструменти забезпечення прозорості: Єдиний веб-портал використання публічних коштів як база даних про транзакції. Механізми громадського контролю: повноваження громадських рад, роль бюджетних комісій, процедура громадської експертизи. Види відповідальності посадових осіб за бюджетні правопорушення та шляхи забезпечення фінансової дисципліни.

Пр19 "Прозорість, підзвітність та громадський контроль за місцевими фінансами" (денна)

Обговорення засад прозорості та відкритості у сфері управління місцевими фінансами. Аналіз механізмів громадського контролю. Характеристика видів відповідальності за бюджетні правопорушення. Практичне завдання: використовуючи портал Prozorro.gov.ua, провести детальний аналіз завершених закупівель (тендерів) обраної бюджетної установи. Оцінка рівня конкуренції, досягнутої економії та виявлення ознак ефективності чи неефективності використання публічних коштів.

Пр20 "Прозорість, підзвітність та громадський контроль за місцевими фінансами" (денна)

Розгляд інструментів забезпечення прозорості у процесах відбудови громад. Ознайомлення з функціоналом та структурою цифрової екосистеми DREAM. Практичне завдання: використовуючи екосистему DREAM, знайти проєкт відбудови в обраній для дослідження територіальній громаді. Провести детальний аналіз картки проєкту на предмет повноти даних, визначених джерел фінансування, статусу реалізації та загального рівня прозорості проєкту.

Тема 12. Основи організації фінансів місцевих органів влади у зарубіжних країнах

Лк12 "Основи організації фінансів місцевих органів влади у зарубіжних країнах" (денна)

Типологія моделей місцевого самоврядування (англосаксонська, континентальна, змішана), їх порівняльний аналіз. Ключові засади та гарантії місцевого самоврядування, закріплені у Європейській Хартії. Практики та специфіка місцевого оподаткування у зарубіжних країнах. Результати та ключові аспекти реформ децентралізації: міжнародний досвід та можливості його застосування.

Пр21 "Основи організації фінансів місцевих органів влади у зарубіжних країнах" (денна)

Порівняльний аналіз моделей місцевого самоврядування (англосаксонська, континентальна). Аналіз ключових засад та гарантій, закріплених у Європейській Хартії. Розгляд специфіки місцевого оподаткування у зарубіжних країнах. Обговорення результатів та ключових аспектів реформ децентралізації. Практичне завдання: провести порівняльний аналіз моделі децентралізації та місцевого оподаткування в зарубіжних країнах.

9. Стратегія викладання та навчання

9.1 Методи викладання та навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1	Лекційне навчання
МН2	Практикоорієнтоване навчання
МН3	Командно-орієнтоване навчання (TBL)

Лекції надають студентам матеріали з теоретичних та методологічних основ функціонування фінансів територіальних громад, що є основою для самостійного навчання здобувачів вищої освіти (РН 1, РН 3). Лекції доповнюються командно-орієнтованим навчанням, дозволяючи студентам застосовувати теоретичні знання, вирішуючи в малих групах кейси з аналізу доходів, видатків, дефіциту та боргу місцевих бюджетів, а також фінансової спроможності громад і комунальних підприємств (РН 2, РН 4). Практико-орієнтоване навчання передбачає виконання практичних завдань студентами на основі реальних даних конкретного місцевого бюджету чи комунального підприємства (РН 2, РН 3, РН 4).

9.2 Види навчальної діяльності

НД1	Підготовка до лекції
НД2	Виконання практичних завдань
НД3	Виконання групового практичного завдання
НД4	Виконання індивідуальних розрахунково-аналітичних завдань

10. Методи та критерії оцінювання

10.1. Критерії оцінювання

Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
------------	---	------------------------------------

Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	$90 \leq RD \leq 100$
Вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	$82 \leq RD < 89$
Загалом правильна робота з певною кількістю помилок	4 (добре)	$74 \leq RD < 81$
Непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	$64 \leq RD < 73$
Виконання задовольняє мінімальним критеріям	3 (задовільно)	$60 \leq RD < 63$
Можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$21 \leq RD < 59$
Можливе одноразове повторне складання	2 (незадовільно)	$0 \leq RD < 20$

10.2 Методи поточного формативного оцінювання

	Характеристика	Дедлайн, тижні	Зворотний зв'язок
МФО1 Опитування та усні коментарі викладача за його результатами	Оцінювання теоретичних знань.	Протягом семестру	Усні коментарі викладача
МФО2 Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань	Оцінюється володіння теоретичними знаннями та практичними навичками.	Протягом семестру	Коментарі викладача

10.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

	Характеристика	Дедлайн, тижні	Зворотний зв'язок
МСО1 Підсумковий контроль: екзамен			
МСО2 Оцінювання виконання індивідуальних розрахунково-аналітичних завдань	Оцінювання правильності виконання, презентації та володіння матеріалом.	14-15 тиждень	Оцінка та коментарі викладача
МСО3 Оцінювання виконання групового проєкта (підготовка, презентація, захист)	Оцінюються вміння застосовувати теоретичні знання для вирішення практичних завдань	Протягом семестру	Оцінка та коментарі викладача

МСО4 Оцінювання практичного завдання	Оцінюється вміння застосовувати знання для вирішення практичних завдань	Протягом семестру	оцінка та коментарі викладача
МСО5 Письмове опитування	Тестування	Протягом семестру	оцінка та коментарі викладача

Контрольні заходи:

		Максимальна кількість балів	Можливість перескладання з метою підвищення оцінки
Перший семестр вивчення		100 балів	
МСО1. Підсумковий контроль: екзамен		40	
		40	Ні
МСО2. Оцінювання виконання індивідуальних розрахунково-аналітичних завдань		15	
		15	Ні
МСО3. Оцінювання виконання групового проєкта (підготовка, презентація, захист)		15	
	3x5	15	Ні
МСО4. Оцінювання практичного завдання		15	
	3x5	15	Ні
МСО5. Письмове опитування		15	
	3x5	15	Ні

Всього за результатами сумативного оцінювання під час навчальних занять – 60 балів. Студенти, які мають рейтинговий бал за семестр менше 35 (F), до заходу підсумкового семестрового контролю не допускаються

11. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

11.1 Засоби навчання

ЗН1	Бібліотечні фонди
ЗН2	Автоматизовані електронні архіви
ЗН3	Комп'ютери, комп'ютерні системи та мережи

11.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література

1	Місцеві фінанси : конспект лекцій / укладач Н. В. Проць. Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2024. 180 с. URL: https://evnu.edu.ua/uk/resources/navchalno-metodichni-materiali-0/miscevi-finansi-konspekt-lekciy
2	Власюк Н. І. Місцеві фінанси : навчальний посібник. Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2020. 260 с. URL: https://elciu.org.ua/images/mnp/Navchalni_posibnuku/Vlasyuk_Miscevi_finansu.pdf
3	Волкова В. В., Волкова Н. І. Місцеві фінанси : навчальний посібник. Вінниця : Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2022. 105 с. URL: https://r.donnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/2656/%d0%92%d0%be%d0%bb%d0%ba%d0%be%d0%b2%d0%b8_%d0%9d%d0%9f_%20%d0%9c%d0%a4.pdf
4	Сидорович М. Муніципальні фінанси : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. Київ : НаУКМА, 2021. 68 с. URL: https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6593d24a-ce2a-4bca-81b1-e6b0d8ab1cb5/content
Допоміжна література	
1	Фінанси об'єднаних територіальних громад : навчальний посібник / Н. С. Ситник, А. В. Стасишин, О. Р. Західна та ін. ; за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 536 с. URL: https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/finansuOTG_.pdf
2	Шевченко С. О., Трещов М. М., Мунько А. Ю. Управління місцевими фінансами в умовах децентралізації влади : навч. посіб. Дніпро : ДДУВС, 2022. 392 с. URL: https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/10808/1/%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82_%D0%9C%D1%96%D1%81%D1%86%D0%B5%D0%B2_%D1%84%D1%96%D0%BD.pdf
3	Карлін М. І., Проць В. І., Проць Н. В. Фінансове забезпечення органів місцевого самоврядування: концептуалізація, практика та пріоритети : монографія. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. 260 с. URL: https://evnu.edu.ua/uk/resources/monografiyi-ta-posibniki/finansove-zabezpechennya-organiv-miscevogo-samovryaduvannya
4	Управління фінансами територіальних громад: теорія і практика : монографія / О. Кириленко, Б. Малиняк, В. Письменний та ін. ; за заг. ред. О. Кириленко. Тернопіль : Економічна думка, 2019. 280 с. URL: https://dspace.wnu.edu.ua/bitstream/316497/46227/1/Monogr_Kyrylenko_2019.pdf
5	Методологія оцінювання ефективності управління фінансами комунальних підприємств / за ред. Т. Паутова. Київ : Поліграф плюс, 2024. 110 с. https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/957/web_2024-07-22_RFQ_Metodology.pdf

5	Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку : монографія / за ред. В. С. Кравціва, І. З. Сторонянської. Львів : ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», 2020. 531 с. URL: http://ird.gov.ua/irdp/p20200002.pdf
6	Hrytsenko L., Dekhtyar N., Pihul N., Deineka O., Derkach L., Chepurko V. (2023) Improving the methodology of comprehensive assessment of enterprise financial condition: calculation of the integral indicator. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice, 5(52), 173–189. https://doi.org/10.55643/fcaptp.5.52.2023.4134
7	Liuta O., Mershchii B. Assessment of the social and economic development of a region: essence, methodology and correlation with transparency of local authorities. Public and Municipal Finance. 2019. 8 (1). С. 83-93 DOI: 10.21511/pmf.08(1).2019.07.
8	Kitchen H., McMillan M., Shah A. Local Public Finance and Economics: An International Perspective. Cham : Springer, 2020. 517 p.
9	Taylor, Luke, Philip Haynes and Mary Darking. “English local government finance in transition: towards the ‘marketization of income’.” Public Management Review 23 (2020): 1081 - 1106.
Інформаційні ресурси в Інтернеті	
1	Єдиний вебпортал використання публічних коштів. OpenBudget. URL: https://openbudget.gov.ua/
2	Міністерство фінансів України. Офіційний вебпортал. URL: https://mof.gov.ua/
3	Нові громади. Децентралізація. URL: https://decentralization.ua/newgromada

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Програма навчальної дисципліни	Усього годин	Навчальна робота, аудиторних годин				Самостійна робота здобувача вищої освіти за видами, годин					
			Усього, ауд. год.	Лекції	Практичні заняття	Лабораторні роботи	Усього, год.	Самостійне опрацювання матеріалу	Підготовка до практичних занять	Підготовка до лабораторних робіт	Підготовка до контрольних заходів	Виконання самостійних позааудиторних завдань
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
денна форма навчання												
1	Організаційні основи фінансів територіальних громад України	7.5	6	2	4	0	1.5	0.5	1	0	0	0
2	Місцеві бюджети	7.5	6	2	4	0	1.5	0.5	1	0	0	0
3	Формування дохідної бази місцевих бюджетів	7.5	6	2	4	0	1.5	0.5	1	0	0	0
4	Місцеві податки і збори	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
5	Система видатків місцевих бюджетів	7.5	6	2	4	0	1.5	0.5	1	0	0	0
6	Фінансове вирівнювання та міжбюджетні відносини	7.5	6	2	4	0	1.5	0.5	1	0	0	0
7	Місцевий борг територіальних громад	7.5	6	2	4	0	1.5	0.5	1	0	0	0
8	Бюджетний процес на рівні територіальної громади	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
9	Комунальна власність і комунальні підприємства у формуванні доходів місцевих бюджетів	7.5	6	2	4	0	1.5	0.5	1	0	0	0
10	Фінансове планування та прогнозування в територіальних громадах	7.5	6	2	4	0	1.5	0.5	1	0	0	0
11	Прозорість, підзвітність та громадський контроль за місцевими фінансами	7.5	6	2	4	0	1.5	0.5	1	0	0	0
12	Основи організації фінансів місцевих органів влади у зарубіжних країнах	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
Контрольні заходи												
1	екзамен	30	0	0	0	0	30	0	0	0	30	0
Індивідуальні завдання												

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	інші індивідуальні завдання	37.5	0	0	0	0	37.5	0	0	0	0	37.5
<i>Всього з навчальної дисципліни (денна форма навчання)</i>		<i>150</i>	<i>66</i>	<i>24</i>	<i>42</i>	<i>0</i>	<i>84</i>	<i>6</i>	<i>10.5</i>	<i>0</i>	<i>30</i>	<i>37.5</i>

	РЕГЛАМЕНТ ДИСЦИПЛІНИ «Фінанси територіальних громад» Ступінь вищої освіти Перший рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень, QF-LLL – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл Спеціальність та освітня програма 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок: Фінанси Форма здобуття освіти денна Мова викладання українська
Викладач(і)	Дейнека Ольга Валеріївна
Контактна інформація викладача	o.deineka@biem.sumdu.edu.ua
Час та місце проведення консультацій	понеділок, 14.00-15.00, консультація проводиться в он-лайн режимі за посиланням https://meet.google.com/qvu-nzog-zea
Посилання на освітні платформи для онлайн занять	Викладання дисципліни в режимі онлайн-конференції здійснюється за допомогою Google Meet за посиланням: https://meet.google.com/qvu-nzog-zea . Навчальні матеріали розміщені на навчальній платформі MIX.
Посилання на робочу програму в каталозі курсів	https://pg.cabinet.sumdu.edu.ua/report/course/bcb3aff6abec70bb386cf92e1b8979385753796
Засоби зворотного зв'язку	Зворотній зв'язок із групою щодо отримання та опрацювання виданих матеріалів здійснюється через навчальну платформу MIX, по пошті (o.deineka@biem.sumdu.edu.ua)

ПОЛІТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика щодо академічної доброчесності

Усі роботи, визначені робочою програмою, повинні бути виконані здобувачем самостійно. Під час всіх видів контрольних заходів списування заборонене. Роботи здобувача вищої освіти не повинні містити плагіату, фактів фабрикації та фальсифікації, списування. Усі письмові роботи проходять перевірку унікальності з наступним аналізом викладачем результатів перевірки з метою визначення коректності посилань на текстові та ілюстративні запозичення.

Під час вивчення дисципліни неприпустимими також є інші прояви академічної недоброчесності, перелік яких визначено Кодексом академічної доброчесності університету.

У разі виявлення фактів порушення академічної доброчесності здобувачем вищої освіти під час вивчення навчальної дисципліни викладач має право вчинити одну з наступних дій:

- знизити на величину до 40% включно кількість балів, отриманих при виконанні завдання на практичному занятті;
- надати рекомендації щодо доопрацювання обов'язкового домашнього завдання зі зниженням підсумкової кількості отриманих балів на величину 25% включно;
- не зараховувати обов'язкове домашнє завдання без надання права його перероблення;
- призначити перескладання письмового модульного або підсумкового контролю із зниженням підсумкової кількості отриманих балів на величину до 15% включно;
- відмовити в перескладанні письмового модульного або підсумкового контролю.

Політика щодо використання інструментів штучного інтелекту

Політика використання інструментів штучного інтелекту оголошується викладачем на початку курсу.

Несанкціоноване використання інструментів штучного інтелекту є порушенням академічної доброчесності.

Політика щодо використання матеріалів з джерел відкритого доступу

При використанні матеріалів із джерел відкритого доступу для підготовки робіт, визначених робочою програмою навчальної дисципліни, здобувачі освіти обов'язково мають дотримуватися умов ліцензій Creative Commons на використання об'єктів авторського права.

Політика щодо відвідування

Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних обставин (наприклад, хвороба, участь у програмах академічної мобільності) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком.

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних обставин (наприклад, хвороба, участь у програмах академічної мобільності) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком.

Якщо за результатами всіх контрольних заходів отримана сума балів відповідає позитивній оцінці (обов'язковою є умова виконання усіх вимог, визначених РП НД та регламентом), вона є підсумковою, перескладання позитивної оцінки з метою підвищення не здійснюється.

Ліквідація академічної заборгованості здійснюється відповідно до вимог Положення про організацію освітнього процесу Сумського державного університету, з урахуванням установлених строків, форм контролю та процедур повторного складання контрольних заходів.

Політика щодо оскарження результатів оцінювання

Оскарження та розгляду звернень здобувачів вищої освіти щодо оцінювання результатів навчання здійснюється відповідно до вимог Положення про організацію освітнього процесу Сумського державного університету.

Критерії оцінювання

Перший семестр вивчення

МСО2. Оцінювання виконання індивідуальних розрахунково-аналітичних завдань, 15 балів	
5 (відмінно) <i>Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок</i>	$90 \leq RD \leq 100$ 14-15 балів
4 (добре) <i>Вище середнього рівня з кількома помилками</i>	$74 \leq RD < 89$ 12-13 балів
3 (задовільно) <i>Виконання задовольняє критеріям, але зі значною кількістю недоліків</i>	$60 \leq RD < 73$ 9-11 балів
2 (незадовільно) <i>Робота не виконана/виконання не задовольняє мінімальним критеріям</i>	$0 \leq RD < 59$ 0-8 балів
МСО5. Письмове опитування, 15 балів	
5 (відмінно) <i>Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок</i>	$90 \leq RD \leq 100$ 14-15 балів
4 (добре) <i>Вище середнього рівня з кількома помилками</i>	$74 \leq RD < 89$ 12-13 балів
3 (задовільно) <i>Виконання задовольняє критеріям, але зі значною кількістю недоліків</i>	$60 \leq RD < 73$ 9-11 балів

2 (незадовільно) <i>Робота не виконана/виконання не задовольняє мінімальним критеріям</i>	$0 \leq RD < 59$ 0-8 балів
МСО3. Оцінювання виконання групового проєкта (підготовка, презентація, захист), 15 балів	
5 (відмінно) <i>Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок</i>	$90 \leq RD \leq 100$ 14-15 балів
4 (добре) <i>Вище середнього рівня з кількома помилками</i>	$74 \leq RD < 89$ 12-13 балів
3 (задовільно) <i>Виконання задовольняє критеріям, але зі значною кількістю недоліків</i>	$60 \leq RD < 73$ 9-11 балів
2 (незадовільно) <i>Робота не виконана/виконання не задовольняє мінімальним критеріям</i>	$0 \leq RD < 59$ 0-8 балів
МСО4. Оцінювання практичного завдання, 15 балів	
5 (відмінно) <i>Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок</i>	$90 \leq RD \leq 100$ 14-15 балів
4 (добре) <i>Вище середнього рівня з кількома помилками</i>	$74 \leq RD < 89$ 12-13 балів
3 (задовільно) <i>Виконання задовольняє критеріям, але зі значною кількістю недоліків</i>	$60 \leq RD < 73$ 9-11 балів
2 (незадовільно) <i>Робота не виконана/виконання не задовольняє мінімальним критеріям</i>	$0 \leq RD < 59$ 0-8 балів
МСО1. Підсумковий контроль: екзамен, 40 балів	
5 (відмінно) <i>Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок</i>	$90 \leq RD \leq 100$ 36-40 балів
4 (добре) <i>Вище середнього рівня з кількома помилками</i>	$74 \leq RD < 89$ 30-35 балів
3 (задовільно) <i>Виконання задовольняє критеріям, але зі значною кількістю недоліків</i>	$60 \leq RD < 73$ 24-29 балів
2 (незадовільно) <i>Робота не виконана/виконання не задовольняє мінімальним критеріям</i>	$0 \leq RD < 59$ 0-23 балів